

לאומי | דוח על הסיכונים 31.03.2023

הדוח על הסיכונים נמצא באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע
כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך
בכתובת: www.magna.isa.gov.il

תוכן העניינים¹

עמוד	
	חלק 1 מידע כללי
3	דוח על הסיכונים
3	מטרה ועקרון הגילוי
4	מידע צופה פני עתיד
4	תחולת היישום
5	
6	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
6	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים
9	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
12	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
13	חלק 3 הרכב ההון
13	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
15	מידע נוסף על הון והלימות הון
20	חלק 4 יחס המינוף
20	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
21	יחס המינוף (LR2)
22	חלק 5 סיכון אשראי
24	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
25	סיכון אשראי לפי ענפי משק
31	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
32	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
34	מידע נוסף על סיכון אשראי
40	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
40	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
41	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
42	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
43	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
45	חלק 6 סיכון שוק
46	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
47	חלק 7 סיכון הנזילות וסיכון המימון
49	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
50	יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)
54	חלק 8 סיכון תפעולי
55	חלק 9 סיכון אקלים וסביבה
56	חלק 10 מידע נוסף על סיכונים אחרים
57	מקרא

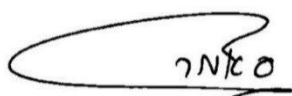
¹ למידע בנוגע לראשי התיבות בשמות הגילויים ראה מקרא בסוף הדוח.

חלק 1 - מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 במרס 2023 (להלן: "דוח על הסיכונים") של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של ועדת באזל, כפי שאומצו במסגרת הוראות הדיווח של בנק ישראל, ומידע נוסף על סיכונים. בנוסף, הדוח ערוך בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר דוח רבעוני של תאגיד בנקאי ואינו כולל את כל המידע המובא בדוחות השנתיים. יש לקרוא אותו יחד עם הדוח על הסיכונים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 (להלן: "הדוח השנתי על הסיכונים").

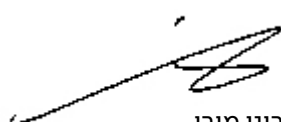
דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2023 ויש לקרוא אותו יחד עם המידע המוצג בהם.

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנכ"ל

רון מורי
סמנכ"ל בכיר ראש חטיבת
ניהול סיכונים

22 במאי 2023

מטרה ועקרונות הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
 - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
 - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- הדוח נערך בהתאם לדרישות הפיקוח על הבנקים בנוגע לגילוי לפי הוראות נדבך 3 של ועדת באזל ומידע נוסף על סיכונים, כפי שמעודכנות מעת לעת, ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופה המקבילה בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
 - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמש בסיס לחישוב של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
 - המידע האיכותי בנוגע לחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם מפורט ברובו במסגרת הדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022, למעט אם חלו שינויים מהותיים בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2023 (להלן: "התקופה המדווחת"). לאור זאת, יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח על הסיכונים והדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2022. כמו כן, מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2023 (להלן: "דוח הדירקטוריון וההנהלה").
- בנוסף, החל מהדוחות הכספיים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022, אימץ הבנק פרקטיקות גילוי מובילות בעולם כפי שנקבעו על ידי ה-TCFD בתחום האקלים. לאור זאת, למידע נוסף בנושא סיכונים אקלים וסביבה יש לעיין בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

תחולת היישום

- א. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בנק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 31 במרס 2023 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות).
- ב. נכון ליום 31 במרס 2023, פעילות הבנק באמצעות שלוחות חו"ל, הינה בבריטניה בלבד.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקלים יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

	ה	ד	ג	ב	א	
	31 במרס	30 ביוני	30 בספטמבר	31 בדצמבר	31 במרס	על בסיס מאוחד, ליום:
	2022	2022	2022	2022	2023	
הון זמין (במיליוני ש"ח)						
1	42,563	44,910	47,245	48,797	50,205	הון עצמי רובד 1 ^{(א)(ז)}
א1	42,074	44,484	47,186	48,748	50,165	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
2	42,563	44,910	47,245	48,797	50,205	הון רובד 1
א2	42,074	44,484	47,186	48,748	50,165	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
3	53,466	55,890	59,151	60,817	64,633	הון כולל ^{(א)(ז)}
א3	52,977	55,463	59,093	60,767	64,593	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
נכסי סיכון משוקלים (במיליוני ש"ח)						
4	394,779	399,169	414,093	425,643	447,220	סך הכל נכסי סיכון משוקלים (RWA) ^{(א)(ז)}
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (באחוזים)						
5	10.78%	11.25%	11.41%	11.46%	11.23%	יחס הון עצמי רובד 1 ^{(א)(ז)}
א5	10.71%	11.13%	11.25%	11.29%	11.14%	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
6	10.78%	11.25%	11.41%	11.46%	11.23%	יחס הון רובד 1
א6	10.71%	11.13%	11.25%	11.29%	11.14%	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
7	13.54%	14.00%	14.28%	14.29%	14.45%	יחס הון כולל ^(א)
א7	13.42%	13.99%	14.27%	14.26%	14.44%	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
א11	10.19%	10.20%	10.21%	10.21%	10.21%	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
א12	0.59%	1.05%	1.20%	1.25%	1.02%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
יחס המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
13	720,542	718,134	744,777	766,895	756,692	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
14	5.91%	6.25%	6.34%	6.36%	6.63%	יחס המינוף (באחוזים)
א14	5.84%	6.19%	6.34%	6.36%	6.63%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות (באחוזים)
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
15	196,167	183,198	187,627	190,351	173,385	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)
16	162,960	149,972	147,176	145,214	135,709	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)
17	120%	122%	127%	131%	128%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
18	387,147	389,898	391,522	401,588	399,111	סך הכל מימון יציב זמין
19	305,798	306,862	309,793	312,954	337,089	סך הכל מימון יציב נדרש
20	127%	127%	126%	128%	118%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

ראה הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתת בהדרגה עד ליום 30 בספטמבר 2024. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות התייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בהמשך הדוח.
- (ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 במרס 2023 הינם 10%–13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק ג' גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ג) להרחבה בנושא יחס המינוף ראה חלק 4 בהמשך הדוח.
- (ד) יחס כיסוי הנזילות של הבנק, חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח. להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ה) להרחבה בנושא מימון יציב נטו ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.
- (ז) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, ייפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עברו בוצע החישוב. יישום השיטה החדשה נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי). במקביל בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלוונטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016.
- לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראה בהמשך דוח זה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים

לעניין גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים – ראה חלק 2 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022 וכן פרק הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

נושאים נוספים

ירידת ערך ההשקעה במניות Valley

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר "BLC", תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם "Valley". ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

כתוצאה מהמיזוג נרשם במחצית הראשונה של שנת 2022 רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. השקעת הבנק ב-Valley רשומה בדוחות הכספיים לפי שיטת השווי המאזני.

למידע בדבר העסקה ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

לאור ירידות משמעותיות במחיר מניות מגזר הבנקאות בארה"ב בכלל, והבנקים הבינוניים ובכללם Valley בפרט, הבנק בחן את הצורך בהפחתת שווי מניות Valley הרשומות כהשקעה בספרי הבנק. בהתאם לכך, רשם הבנק ירידת ערך בגין שווי ההשקעה ב-Valley נכון ל-31 במרס 2023 בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח לאחר השפעת המס. ההפסד מירידת הערך נזקף לדוח רווח והפסד לסעיף "חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות".

להפחתת השווי לא היתה השפעה משמעותית על הלימות ההון הרגולטורית של הבנק.

לפרטים נוספים ראה ביאור א.16. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023.

הבנק ממשיך לראות ב-Valley השקעה אסטרטגית ארוכת טווח, שהינה נדבך באסטרטגיה הכוללת של הבנק.

בסמוך למועד פרסום הדוח, שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק עומד על כ-1.9 מיליארד ש"ח.

שלוחת הבנק בבריטניה

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק את המלצת דירקטוריון BLUK ליישום מהלך, הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך שלאחר השלמת המהלך BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK תמוזג לתוך LABL, חברת בת של BLUK (להלן: "Leumi UK Group").

Leumi UK Group עוסקת במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות מסחריים בלבד בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה, ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי (בתי אבות ומעונות סטודנטים). המימון ניתן הן ללקוחות בבריטניה והן מחוץ לבריטניה (בעיקר ישראליים).

ליום 31 במרס 2023, התמלאו כל התנאים שנדרשו לביצועו של מהלך השינוי הארגוני, ובכלל זה העברת כל הפעילות העסקית מ-BLUK ל-Leumi UK Group, והכרזה על פירוק מרצון של BLUK. במהלך חודש מאי 2023 התקבל אישור הרגולטור בבריטניה על ביטול הרישיון הבנקאי של BLUK ובכך הושלם מהלך השינוי הארגוני האמור.

הסכם קיבוצי בנושא זכויות עובדים

ביום 16 באפריל 2023 חתם הבנק עם ארגון העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד לשנים 2023-2026.

למידע נוסף ראה ביאור א.8. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023 ודיווח מידי מיום 16 באפריל 2023.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו ממשיכה. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשיג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך רבעון ראשון 2023 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

למידע נוסף ראה סיכון אבטחת מידע וסייבר בפרק הסיכונים התפעוליים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות (גוגל, אמזון, פייסבוק, אפל), חברות פינטק (לדוגמה: רבולוט), חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים הנהנים לעתים מארביטרז' רגולטורי מול הרגולציה שחלה על בנקים וכן ממערכות מחשב גמישות.

שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כגון חובת צמצום מסגרות האשראי, הפעלת מערכת נתוני אשראי, חוק ניווד בין בנקים ויוזמת בנקאות פתוחה. ראוי לציין כי בעוד השינויים הרגולטורים, לעיתים, מגבילים את פעולותיהם של הבנקים, הם במקרים רבים אינם חלים על מתחרים כגון חברות הביטוח, הפינטקים וחברות הטכנולוגיה המבוססות כדוגמת אפל וגוגל.

למידע נוסף ראה סיכון אסטרטגי בפרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון מאקרו כלכלי

הסיכונים המאקרו כלכליים העיקריים נוגעים עתה להשפעות המצטברות של תהליך הצמצום המוניטרי אשר התרחש ברוב מדינות העולם, זאת בתגובה להאצת האינפלציה. הסיכונים העיקריים נוגעים למידה שבה מהלך הצמצום המוניטרי, שנראה שהינו קרוב לשיאו, ימתן את הפעילות הכלכלית. סיכון נוסף נוגע לכשלים שהתגלו במערכות בנקים בארה"ב ובשוויץ. נראה שמדובר באירועים של בנקים ספציפיים ולא אירוע כלל מערכתי. בתגובה לכשלים אלו הרשויות השונות הגיבו בנחישות על מנת לייצב את המצב.

עם זאת, היחלשות הפעילות בתחומים שונים, ובפרט תחום הנדל"ן המסחרי בעולם, וזאת תוך כדי ירידת מידת האמון של הציבור בחלק מן הבנקים, עלולה להוביל להרעה מחודשת במצב הבנקאות העולמית והשלכות מאקרו-כלכליות שליליות, עקב היווצרות מצב של מחסור בנזילות והידוק של התנאים למתן אשראי. כמו כן, ישנם סיכונים משמעותיים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי, המוסיפים לפוטנציאל התנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2023 החלו אירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, אשר קיימת אי וודאות לגבי אופן התפתחותם ומידת השפעתם על הכלכלה הישראלית בטווח הבינוני והארוך, וכנגזרת מכך על תוצאות הבנק. כמפורט, בין היתר, בהערכה שפרסמה חטיבת המחקר של בנק ישראל ביום 3 לאפריל 2023, לאירועים כאמור עלולה להיות השפעה שלילית על הכלכלה הישראלית, וכפועל יוצא מכך על ביצועיו של הבנק.

ביום 14 לאפריל 2023, הודיעה חברת הדירוג Moody's על שינוי צפי דירוג האשראי של מדינת ישראל מחיובי ליציב, תוך השארת הדירוג ברמה של A1. בדוח של Moody's צוין שהשינוי משקף את ההערכות לגבי ההשפעות הכלכליות של האירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים בישראל.

חברת S&P פרסמה במהלך מאי 2023 דוח על דירוג האשראי של מדינת ישראל. החברה הותירה את דירוג האשראי ואופק הדירוג ללא שינוי, ברמה של AA- עם אופק יציב. הדוח כולל התייחסות לסיכונים הפוליטיים, חברתיים וביטחוניים שעלולים להשפיע על אופק הדירוג ו/או דירוג האשראי בעתיד.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 במרס 2023.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ואת עובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

למידע נוסף ראה סיכון טכנולוגיה בפרק הסיכונים התפעוליים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון רגולציה

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

הבנק פועל באופן שוטף, לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו, על מנת להבטיח את היערכותו לשינויים והעדכונים ברגולציה החלה עליו ולמגמות מהותיות המתהוות בתחום זה, והכל כחלק ממכלול הפעילות של הבנק וגיבוש מטרותיו העסקיות והאסטרטגיות. במסגרת זו פועל הבנק לניטור ואיתור הוראות רגולציה רלוונטיות בישראל. בנוסף, בתחום הרגולציה הבינלאומית, פועל הבנק לאיתור מידע רלוונטי בתחומים מוגדרים ולניתוח המידע על מנת לאתר רגולציה זרה ולזהות מגמות בינלאומיות בתחום פעילותן של רשויות רלוונטיות בארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, אשר עשויות להשפיע על פעילות הבנק.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון ענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית.

בחודשים האחרונים נרשמה היחלשות ממשית בביקוש לרכישת דיור, ברקע סביבת מאקרו של עלייה מהירה באינפלציה ובריבית וצפי להאטה בצמיחה. גורמים אלה הובילו לאחרונה לעצירת העלייה במחירי הדירות ואף לירידה במחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה"). להערכתנו, בשנה הקרובה צפויה ירידה בשיעור חד-ספרתי במחירי הדירות. עם זאת, ההערכה היא כי קצב גידול האוכלוסין החזק בישראל ימשיך לייצר ביקושים בטווח הבינוני והארוך. הבנק בוחן את השלכות עליית הריבית וההאטה, שנרשמה בחודשים האחרונים בביקושים לדיור, על נזילות חברות הנדל"ן. ההערכה כי ברוב החברות לא צפויה השפעה מהותית.

לאומי ממשיך לפעול באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. כמו כן, מקפיד הבנק על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים, שבהם מוקמים הפרויקטים, בהתאם לביקושים ותחזיות מאקרו כלכליות.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, ונמצא תחת חיתום קפדני, שיטת המימון והפיקוח הדוקה, הגיבוי בביטחונות נדל"ן והתמחור ההולם. בשל כך, ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון ענף הנדל"ן הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא ובראי התחזיות המאקרו כלכליות.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

בהתאם לתנאי התחרות בשוק, בשנים האחרונות לווה הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי בעלייה מסוימת בשיעורי המימון, בעיקר במימון קרקעות ובמימון פרויקטים למגורים באזורי ביקוש.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות). בנוסף, החל מיום 31 בדצמבר 2021 מבטח הבנק גם חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות והחל מרבעון רביעי 2022 גם חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשויך לענפי משק בינוי ונדל"ן.

למידע נוסף ראה פרק הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח ובדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון אקלים וסביבה

סיכוני סביבה ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים כגון: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים.

נהוג לחלק את סיכוני סביבה ואקלים לשלושה סוגים: סיכונים פיזיים, סיכוני מעבר וסיכוני אחריות, כאשר הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף. מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי וסיכון מוניטין.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

	א	ב	ג
	31 במרס 2023	31 בדצמבר 2022	31 במרס 2023
דרישות הון מזעריות ^(א)			
	במיליוני ש"ח		
1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ^(ב)	375,069	357,346	50,634
6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	14,008	12,507	1,891
10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	3,753	3,323	507
16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	801	751	108
25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	19,904	18,731	2,687
סך הכל סיכון אשראי	413,535	392,658	55,827
20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	5,778	6,610	780
24 סיכון תפעולי	27,907	26,375	3,767
27 סך הכל	447,220	425,643	60,374

(א) דרישת ההון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינה 13.50% במועד הדיווח.
 (ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי (CVA), סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

חלק 3 - הרכב ההון הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

	31 בדצמבר 2022	31 במרס 2022	31 במרס 2023	
סכומים	סכומים	סכומים	סכומים	
שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	
מההון	מההון	מההון	מההון	
הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים	
לטיפול	לטיפול	לטיפול	לטיפול	
הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש	
לפני	לפני	לפני	לפני	
אימוץ	אימוץ	אימוץ	אימוץ	
הוראה	הוראה	הוראה	הוראה	
202	202	202	202	
הפניה	הפניה	הפניה	הפניה	
למאזן	למאזן	למאזן	למאזן	
הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	
				במיליוני ש"ח
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
1	9,961	7,225	9,961	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
2	42,774	37,751	43,056	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	(3,297)	(2,543)	(3,226)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
4	-	285	-	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
-	49,438	42,718	49,791	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים				
6	1,205	207	33	מוניטין
-	-	-	5	פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
9	21	30	19	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי
10	384	1,404	618	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
-	(969)	(1,486)	(1,089)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
-	334	309	267	מזה: בגין חישוב על בסיס עקום פיקוחי לחישוב התחייבויות פנסיוניות
-	(49)	(135)	(41)	מזה: בגין השפעת תכניות ההתייעלות
-	(1,254)	(1,356)	(1,315)	מזה: הפחתת מרכיב מס שטר מנכס מס נדחה
-	641	155	(414)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
-	48,797	42,563	50,205	הון עצמי רובד 1
-	48,797	42,563	50,205	הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות				
א11	7,547	6,585	9,421	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
11	-	-	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר ^(א)
5	-	93	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	-	93	-	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
12	4,473	4,225	5,007	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	12,020	10,903	14,428	הון רובד 2 לפני ניכויים
-	12,020	10,903	14,428	הון רובד 2
-	60,817	53,466	64,633	סך ההון

ראה הערות בעמוד הבא.

	31 במרס 2023	31 במרס 2022	31 בדצמבר 2022
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה
הון פיקוחי ^(א) לבאזל III	הון פיקוחי לבאזל III	הון פיקוחי לבאזל III	הון פיקוחי לבאזל III
במיליוני ש"ח			
60 סך נכסי סיכון משוקללים	447,220	394,779	425,643
יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)			
61 הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	11.23%	10.78%	11.46%
62 הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	11.23%	10.78%	11.46%
63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	14.45%	13.54%	14.29%
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים^(א)			
69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	10.21%	10.19%	10.21%
71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	13.50%	13.50%	13.50%
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניית הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	698	695	917
73 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניית הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	2,494	36	2,499
75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	4,978	4,248	4,825
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	5,449	4,857	5,167
77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	5,007	4,568	4,908

- (א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 במרס 2023 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. בהתאם לכך, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 במרס 2023 הינן 10.21% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.50% ליחס ההון הכולל. לפירוט נוסף על יחסי הון המזעריים ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.
- (ג) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. לפרטים אודות השפעת המעבר לשיטה החדשה ראה ביאור 9. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023.

מידע נוסף על הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 במרס 2023 ב-49,791 מיליון ש"ח, לעומת 49,438 מיליון ש"ח בסוף 2022. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים. יחס הון למאזן ב-31 במרס 2023 הינו 7.3%.

יחסי הלימות ההון ברבעון הראשון של שנת 2023 הושפעו בעיקר מהגידול המשמעותי בתיק האשראי ומהנפקת כתבי התחייבות נדחים "ירוקים" בתחילת הרבעון. ירידת הערך שנרשמה הרבעון בגין ההשקעה במניית Valley השפיעה באופן לא מהותי על יחסי ההון של הבנק.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים נוספים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית, מדידת ההתחייבות הפנסיונית והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כאמור לעיל, וכן מיישומן של הוראות רגולטוריות שונות המפורטות בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 ומזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 ומזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

מכשירי הון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות < מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון – מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%. דרישה זו חלה על לאומי.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישות הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) – הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 30 בספטמבר 2021, החל מיום 1 באוקטובר 2021, נותרה ההקלה כאמור רק בהתייחס לדרישת ההון בגין הלוואות לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה). ליום 31 במרס 2023, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת ההלוואות לדיור, הינה 0.21% במונחי יחס הון עצמי רובד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 במרס 2023 הינן 10.21% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

בנוגע ליחס המינוף, בהוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה נקבע שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% קודם לכן). ביום 15 במאי 2022 פורסם חוזר לתיקון הוראת השעה, ולפיו תוקף ההקלה יוארך עד ל-31 בדצמבר 2023. תאגיד שינצל את ההקלה עד למועד זה יידרש לשוב ולעמוד ביחס המינוף הנדרש טרום הוראת השעה תוך שני רבעונים, עד 30 ביוני 2024. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

למידע אודות ההקלה ביעד הון עצמי רובד 1 הפנימי בהמשך להוראות השעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 22 במאי 2023 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-294 מיליון ש"ח, המהווים כ-30% מהרווח הנקי לרבעון הראשון של שנת 2023, סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הינו כ-19.07 אגורות. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב רכישה עצמית של מניות. הדירקטוריון קבע את יום 7 ביוני 2023 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 15 ביוני 2023 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
12 באוגוסט 2021	2 בספטמבר 2021	43.36	630
15 בנובמבר 2021	12 בדצמבר 2021	94.11	1,367
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48	588
24 במאי 2022	15 ביוני 2022	22.14	322
16 באוגוסט 2022	6 בספטמבר 2022	25.82	399
29 בנובמבר 2022	19 בדצמבר 2022	23.08	356
14 במרס 2023	4 באפריל 2023	45.20	698

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 22 במאי 2023 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 800 מיליון ש"ח, החל מיום 24 במאי 2023 ועד ליום 15 במאי 2024 או עד לרכישת כל סכום התכנית, כמוקדם ביניהם.

תכנית הרכישה תבוצע במסגרת המסחר בבורסה ו/או בעסקאות מחוץ לבורסה, באמצעות חבר בורסה חיצוני ובלתי תלוי שיפעל על פי יופיו כח בלתי חוזר, בהתאם למנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה רשות ניירות ערך. תכנית הרכישה תתבצע בשלושה שלבים נפרדים, שכל אחד מהם יהיה בלתי הדיר, בהתאם לתנאי מנגנון נמל מבטחים (להלן: "שלב א" ו-"שלב ב" ו-"שלב ג").

ביצוע שלב א' יחל ביום 24 במאי 2023, ויסתיים במוקדם מבין (א) יום 2 באוגוסט 2023; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף של 300 מיליון ש"ח. לאחר סיום שלב א', אם יחליט הבנק לבצע את שלב ב', ייתן הבנק לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ב' ביום המסחר השני ממועד פרסום הדוח הכספי הראשון שלאחר מועד קבלת ההחלטה בדבר ביצוע שלב ב'. במקרה כזה, יסתיים שלב ב' במוקדם מבין: (א) יום 2 בנובמבר 2023; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף של 300 מיליון ש"ח. לאחר סיום שלב ב', אם יחליט הבנק לבצע את שלב ג', ייתן הבנק לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ג' ביום המסחר השני ממועד פרסום הדוח הכספי הראשון שלאחר מועד קבלת ההחלטה בדבר ביצוע שלב ג'. במקרה כזה, יסתיים שלב ג' במוקדם מבין: (א) יום 15 במאי 2024; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף של 800 מיליון ש"ח, בניכוי סך הרכישות שבוצעו בפועל במסגרת שלב א' ושלב ב'. אם לאחר סיום שלב א' או שלב ב', תתקבל החלטה שלא לבצע את שלב ב' או שלב ג', לפי העניין, יפרסם על כך הבנק דיווח מיידי.

אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע תכנית הרכישה, כנדרש בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 332, התקבל ביום 17 במאי 2023, בכפוף לעמידה במגבלות וביעדי ההון, ובכלל זאת התנאי לפיו התכנית תופסק לאלתר אם במהלך תקופת התכנית יתברר כי על פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו, הבנק אינו עומד ביחס הון עצמי רובד 1 של 10.9% לפחות.

התאמות להון עצמי רובד 1

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים ונכסים מגדרים

החל מיום 1 ביולי 2022 מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי מבוצעת כדלקמן: בכל רבעון הבנק מחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לנידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, נפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. שיטה זו הינה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

למידע בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 במרס 2023.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכך אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 במרס 2023 מיוחסים להון הפיקוחי 75% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים נוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, כפי שנקבע על ידי ועדת באזל, היה 1 בינואר 2023, אולם באיחוד האירופי היישום צפוי להתחיל בשנת 2025.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות הון בגין סיכון תפעולי. ביום 29 בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 "מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי" במסגרת הטיטה נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקטור העסקי המפורטים בטיטה ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026. עם זאת, בהתאם לטיטת עדכון ההוראה מיום 13 במרס 2023, עד ליום 31 בדצמבר 2027 מכפיל ההפסד הפנימי יקבע על אחד.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי.

החל מיום 1 ביולי 2022 מיישם הבנק את הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי".

תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" מיום 1 בדצמבר 2020 וכן עדכונים נוספים במסגרת התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין נוספות שהותאמו לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון - הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רוברד 1 סכומים בגין הלוואות לדיוור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רוברד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רוברד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רוברד 1 שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה יחול קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רוברד 1, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית). בהתאם, ביום 1 בינואר 2023 50% מהקיטון בהון עצמי רוברד 1, שבמועד היישום לראשונה, התווסף להון עצמי רוברד 1.

למידע נוסף אודות השפעת היישום על דוחותיו הכספיים של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק ראה ביאור 1.1 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכוני אשראי

הבנק יישם לראשונה בדוחותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022 את החוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי", לפיו הועלה ל-150% משקל הסיכון המיוחס לאשראי הניתן לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV). השפעת היישום לראשונה על יחס הון עצמי רוברד 1 היתה קיטון בשיעור של 0.15%. על פי הבהרת הפיקוח על הבנקים, פריסת היישום תעשה מהרבעון השלישי של שנת 2022, על פני 4 רבעונים, כך שברבעון המסתיים ביום 30 ביוני 2023 דרישת ההון תבוא לידי ביטוי באופן מלא.

למידע נוסף ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי

- שינוי היקף נכסי סיכון – נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 במרס 2023 בכ-447.2 מיליארד ש"ח. גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס הון כולל בכ-0.03%.
 - שינוי הון עצמי רובד 1 – הון עצמי רובד 1 ליום 31 במרס 2023 מסתכם בכ-50.2 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1 יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס הון כולל בכ-0.02%.
 - שינוי בשער החליפין – פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 בכ-0.02% ואת יחס הון כולל בכ-0.01%.
 - עלייה של 1% בעקום הריבית חסרת הסיכון בכלל המטבעות על חשיפת ההון הפיקוחי, משמעה קיטון של כ-0.07% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס הון כולל.
- המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

חלק 4 - יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום שינוי שיטת המדידה של ההתחייבויות הפנסיוניות נטו לצרכי חישוב ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כפי שהוסבר לעיל.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

	31 בדצמבר		31 במרס	
	2022	2022	2023	
	במיליוני ש"ח			
1	688,265	669,431	672,651	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
				התאמות בגין:
4	12,211	(9,707)	14,790	מכשירים פיננסיים נגזרים
6	63,052	56,685	64,413	פריטים חוץ מאזניים
7	3,367	4,133	4,838	אחרות
8	766,895	720,542	756,692	חשיפה לצורך יחס המינוף

יחס המינוף (LR2)

	31 במרס		31 בדצמבר
	2022	2022	2023
	במיליוני ש"ח		
	פריט		
חשיפות מאזניות			
1	649,992	642,765	634,840
	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות) ^(א)		
2	(1,219)	(213)	(38)
	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1		
3	648,773	642,552	634,802
	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)		
חשיפות בגין נגזרים			
4	14,825	1,832	17,055
	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים ^(א)		
5	24,024	16,567	24,694
	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים ^(א)		
7	-	(8,050)	-
	ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים ^(א)		
11	38,849	10,349	41,749
	סך חשיפות בגין נגזרים		
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
12	1,397	3,443	3,305
	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית		
15	14,824	7,513	12,423
	חשיפות בגין עסקאות כסוכן		
16	16,221	10,956	15,728
	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך		
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
17	171,946	160,005	179,279
	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו		
18	(108,894)	(103,320)	(114,866)
	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי		
19	63,052	56,685	64,413
	פריטים חוץ מאזניים		
הון וסך החשיפות			
20	48,797	42,563	50,205
	הון רובד 1		
21	766,895	720,542	756,692
	סך החשיפות		
יחס מינוף			
22	6.36%	5.91%	6.63%
	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218		

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה סעיף הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים לעיל וביאור 9. בדוחות הכספיים.

- (א) החשיפות הוצגו לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון). מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.
- (ב) עלות השחלוף וסכומי התוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית ליום 31 במרס, 2023 וליום 31 בדצמבר, 2022 חושבו לאחר הכפלה במקדם אלפא.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

אשראי הינו פעילות ליבה של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחרייות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש.

ברבעון הראשון של שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 לדצמבר 2022.

השפעות מאקרו כלכליות

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות, בסביבה העסקית המקומית ומההאטה בפעילות הכלכלית העולמית.

הפעילות הכלכלית במשק המקומי ממשיכה לצמוח, אך תוך האטה בקצב. ההאטה באה לידי ביטוי, בין היתר, בירידה ממשית בקצב מכירת דירות חדשות, כמו גם השלכות של עליית הריבית על לווים, בדגש על לווים ממונפים ואנשים פרטיים. כמו כן, ישנה ירידה בפעילות יצוא ההיי-טק של ישראל.

במסגרת המעקבים השוטפים שהבנק מבצע בכל קווי העסקים אחר מוקדי הסיכון, הבנק בוחן באופן שוטף גם את השפעת עליית הריבית במשק על סיכון האשראי בתיק, לרבות באמצעות תרחישי רגישות שונים.

בישראל מתרחשים אירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, אשר קיימת אי וודאות לגבי אופן התפתחותם ומידת השפעתם על הכלכלה הישראלית בטווח הבינוני והארוך, וכנגזרת מכך על תוצאות הבנק. ככל שההשפעות המאקרו כלכליות והאירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים יתמשכו לאורך זמן גדל החשש מהשפעה שלילית.

בנוסף, מספר בנקים בעולם חוו קשיים ניכרים, עד כדי התמוטטות והרשויות התערבו על מנת לייצב את השווקים. נראה שמדובר באירועים ספציפיים ולא באירוע כלל מערכתי.

למידע נוסף באשר להשפעות הסיכון המאקרו כלכלי ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2023 וכן סיכון מאקרו כלכלי כמפורט בחלק 2 - בפרק הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר.

ההוצאה להפסדי אשראי ברבעון הראשון של שנת 2023 הסתכמה ב-406 מיליון ש"ח מתוכה הוצאה של 17 מיליון ש"ח בהפרשה הפרטנית והוצאה של 389 מיליון ש"ח בהפרשה הקבוצתית. ההוצאה הקבוצתית בתקופה המדווחת הושפעה הן מהמשך הצמיחה בתיק האשראי והן מהחמרה בתחזיות המאקרו כלכליות שתוארו לעיל. ההפרשה להפסדי אשראי מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל ברבעון הראשון של 2023 בסביבה משתנה.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2023.

מתודולוגיית הפרשה להפסדי אשראי מורכבת, בין היתר, מניסיון העבר, מנדבך איכותי, הכולל מסגרת מקיפה להתאמות איכותיות (Q Factor) ותחזיות מאקרו כלכליות ומטבעה מבוססת על שיקול דעת משמעותי.

לאור אי הוודאות הקיימת היום בשווקים וההשפעות שעשויות להיות לה על מצבם של משקי הבית והעסקים בישראל, כמתואר לעיל, יכול שההפרשה תשתנה בעתיד בהתאם להתפתחויות.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך פרק זה וכן בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

הלוואות בערבות מדינה (קרן קורונה)

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, הבנק חתם על הסכמים עם המדינה (שעודכנו מעת לעת) להעמדת הלוואות בערבות מדינה במסגרת "קרנות קורונה", שייעודן סיוע לעסקים (קטנים, בינוניים וגדולים), שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה מהמשבר. תנאי הלוואות נקבעו על ידי משרד האוצר והיו אחידים לכל הלוואים.

קבלת ערבות המדינה סייעה לבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ותרמה באופן חיובי לאיכות תיק האשראי של הבנק.

ליום 31 במרס 2023 יתרת הלוואות בערבות מדינה הינה 3,123 מיליון ש"ח.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CRI)

	א	ב	ג	ד
	31 במרס 2023			
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים			
	הפרשות			
	להפסדי אשראי			
	או ירידות ערך			
	יתרות נטו			
	(א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	2,125	417,906	(5,341)	414,690
2	-	79,045	-	79,045
3	175	178,047	(607)	177,615
4	2,300	674,998	(5,948)	671,350

	א	ב	ג	ד
	31 במרס 2022			
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים			
	הפרשות			
	להפסדי אשראי			
	או ירידות ערך			
	יתרות נטו			
	(א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	2,909	384,755	(5,094)	382,570
2	-	82,194	(25)	82,169
3	189	158,915	(515)	158,589
4	3,098	625,864	(5,634)	623,328

	א	ב	ג	ד
	31 בדצמבר 2022			
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים			
	הפרשות			
	להפסדי אשראי			
	או ירידות ערך			
	יתרות נטו			
	(א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	1,983	396,008	(5,003)	392,988
2	-	65,373	(37)	65,336
3	154	170,672	(585)	170,241
4	2,137	632,053	(5,625)	628,565

(א) בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוז' מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

סיכון אשראי לפי ענפי משק

31 במרס 2023									
סיכון אשראי כולל ^{(א),(ה)}					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבורי מסחרי									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ד)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ב)	בעייתיות ^(ד)	לא צובר	הפסדי הפסדי אשראי ^(ז)	מחיקות חשבונאיות להפסדי אשראי	יתרת הפרשה
2,692	2,541	119	2,689	2,378	119	28	4	5	(135)
722	718	4	696	526	4	-	6	-	(39)
36,030	34,831	1,099	34,409	21,588	1,099	141	65	(3)	(545)
109,529	107,983	1,227	109,498	60,827	1,227	187	105	7	(1,184)
47,626	46,923	654	46,634	40,858	654	59	44	(2)	(886)
9,763	9,726	37	9,366	5,847	37	9	18	1	(86)
41,303	40,673	592	40,772	33,680	592	172	74	-	(561)
4,687	4,354	79	4,641	3,739	79	48	4	5	(40)
9,722	9,463	259	9,624	7,750	259	126	(20)	5	(156)
6,534	6,240	141	5,967	3,333	141	11	(7)	2	(55)
51,012	50,919	92	41,204	31,438	92	52	21	-	(240)
13,338	13,017	264	13,185	9,265	264	89	22	(3)	(379)
10,919	10,838	81	10,904	8,866	81	36	12	3	(185)
343,877	338,226	4,648	329,589	230,095	4,648	958	348	20	(4,491)
126,881	125,443	532	126,881	121,848	532	514	13	2	(430)
45,204	42,657	841	45,190	30,678	841	255	74	61	(744)
515,962	506,326	6,021	501,660	382,621	6,021	1,727	435	83	(5,665)
1,613	1,612	-	885	885	-	-	(2)	-	(2)
50,710	50,710	-	203	203	-	-	-	-	-
568,285	558,648	6,021	502,748	383,709	6,021	1,727	433	83	(5,667)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוזר מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 383,709, 50,599, 1,232, 13,702, 119,043 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוזר מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת
- (ז) כולל הלוואות לדיו, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023).

31 במרס 2023

סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזזה:										
יתרת	מחיקות	הוצאות			סך הכל	בעייתיות ^(ה)	סך הכל	דירוג	סך הכל	
הפרשה	חשבונאיות	בגין	לא צובר	בעייתיות ^(ה)	סך הכל	בעייתיות ^(ה)	אשראי ^(ה)	ביצוע	סך הכל	
אשראי	נטו	הפסדי		אשראי				אשראי ^(ה)		
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
(1)	-	-	-	-	125	231	-	235	237	חקלאות
-	-	-	-	-	-	-	-	724	724	כרייה וחציבה
(28)	-	5	9	9	2,904	3,849	9	5,655	5,664	תעשייה
(113)	1	12	95	252	7,315	9,915	252	9,838	10,090	בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	-	7	256	-	680	680	אספקת שמל ומים
(1)	-	-	-	22	547	557	22	1,135	1,158	מסחר
(72)	-	(13)	490	1,026	3,514	3,974	1,026	2,431	3,993	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
-	-	-	-	-	75	76	-	320	320	תחבורה ואחסנה
(14)	-	(5)	13	13	220	610	13	1,060	1,073	מידע ותקשורת
(23)	-	(4)	4	4	2,921	3,697	4	35,215	35,219	שירותים פיננסיים
(13)	-	1	1	88	411	422	88	3,792	3,880	שירותים עסקיים ואחרים
-	(1)	(1)	-	-	144	145	-	176	176	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(265)	-	(5)	612	1,414	18,183	23,732	1,414	61,261	63,214	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	75	78	-	78	78	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(1)	-	-	-	1	63	68	1	67	69	אנשים פרטיים - אחר
(266)	-	(5)	612	1,415	18,321	23,878	1,415	61,406	63,361	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
(15)	-	(22)	-	-	17,081	19,594	-	37,700	37,700	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	920	1,343	-	18,207	18,207	ממשלות בחו"ל
(281)	-	(27)	612	1,415	36,322	44,815	1,415	117,313	119,268	סך הכל פעילות בחו"ל
(5,948)	83	406	2,339	7,436	420,031	547,563	7,436	675,961	687,553	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 36,322, 44,409, 2,050, 27,992, 8,495 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023).

31 בדצמבר 2022										
סיכון אשראי כולל ^{(א)(ה)}										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזהה:										
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	לא צובר	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ^(ז)	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	סך הכל	במיליוני ש"ח
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור מסחרי										
(138)	-	1	36	114	2,333	2,629	114	2,501	2,630	חקלאות
(33)	-	20	-	-	531	731	-	758	758	כרייה וחציבה
(471)	(24)	106	143	903	20,750	34,162	903	34,410	35,409	תעשייה
(1,041)	(2)	217	154	1,259	53,883	102,584	1,259	101,088	102,609	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)
(884)	(122)	(188)	67	151	39,249	44,460	151	45,000	45,236	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(69)	16	12	8	41	5,093	9,170	41	9,515	9,557	אספקת חשמל ומים
(501)	51	148	128	545	31,932	39,023	545	38,946	39,513	מסחר
(45)	8	(35)	57	148	3,689	4,295	148	3,916	4,325	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(181)	56	(10)	124	314	7,760	9,511	314	9,240	9,592	תחבורה ואחסנה
(64)	(29)	(97)	114	146	3,223	5,656	146	5,765	6,103	מידע ותקשורת
(219)	(15)	64	54	73	28,406	37,465	73	45,916	45,990	שירותים פיננסיים
(350)	5	10	82	257	9,359	13,203	257	13,015	13,330	שירותים עסקיים ואחרים
(176)	(2)	16	14	62	9,182	11,269	62	11,209	11,284	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(4,172)	(58)	264	981	4,013	215,390	314,158	4,013	321,279	326,336	סך הכל מסחרי
(419)	17	112	559	626	119,690	124,827	626	123,158	124,827	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
(732)	129	111	222	768	30,370	43,562	768	41,326	43,572	אנשים פרטיים - אחר
(5,323)	88	487	1,762	5,407	365,450	482,547	5,407	485,763	494,735	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(3)	-	1	-	-	806	807	-	1,608	1,608	בנקים בישראל
-	-	(1)	-	-	317	317	-	33,721	33,721	ממשלת ישראל
(5,326)	88	487	1,762	5,407	366,573	483,671	5,407	521,092	530,064	סך הכל פעילות בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 366,573, 34,238, 553, 11,606, 117,094 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ח) מספרי ההשוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחודש מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023).

31 בדצמבר 2022

סיכון אשראי כולל^{(א),(ב)} חובות^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים)^(א)

מזדה:	הפסדי אשראי ^(א)			לא צובר ^(א)	בעייתיות ^(א)	חובות ^(א)	סך הכל ^(א)	בעייתיות ^(א)	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	סך הכל
	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי							
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
חקלאות	-	-	-	-	157	175	-	184	185	
כרייה וחציבה	-	-	-	-	-	-	-	715	715	
תעשייה	3	10	8	8	2,646	3,515	8	5,485	5,524	(24)
בינוי ונדל"ן	116	31	94	268	6,872	9,437	268	9,221	9,549	(101)
אספקת שמל ומים	-	-	-	-	5	136	-	538	541	-
מסחר	8	4	-	3	399	411	3	941	1,011	-
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	50	(78)	185	1,125	3,094	3,518	1,125	1,953	3,536	(87)
תחבורה ואחסנה	-	-	-	-	172	172	-	397	397	-
מידע ותקשורת	-	6	12	12	158	594	12	1,129	1,141	(19)
שירותים פיננסיים	-	22	-	1	3,822	4,256	1	36,410	36,521	(27)
שירותים עסקיים ואחרים	(1)	(4)	-	-	422	434	-	488	488	-
שירותים ציבוריים וקהילתיים	-	(3)	-	5	150	151	5	175	180	(1)
סך הכל מסחרי	176	(12)	299	1,422	17,897	22,799	1,422	57,636	59,788	(260)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-	-	30	33	-	32	33	-
אנשים פרטיים - אחר	-	1	1	1	65	71	1	68	71	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	176	(11)	300	1,423	17,992	22,903	1,423	57,736	59,892	(260)
בנקים בחו"ל	-	32	-	-	12,634	15,337	-	35,391	35,391	(37)
ממשלות בחו"ל	-	(10)	-	-	792	1,137	-	18,132	18,132	(2)
סך הכל פעילות בחו"ל	176	11	300	1,423	31,418	39,377	1,423	111,259	113,415	(299)
סך הכל	264	498	2,062	6,830	397,991	523,048	6,830	632,351	643,479	(5,625)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 31,418, 44,359, 2,481, 27,198, 7,959 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) מספרי ההשוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023).

31 במרס 2022									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				
במיליוני ש"ח									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתו ^(ו)	סך הכל ^(ז)	חובות ^(ב)	בעייתו ^(ו)	לא צובר ^(ח)	הפסדי אשראי ^(ד)		
							הוצאות (הכנסות)	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
2,706	2,611	60	2,705	2,399	60	27	(14)	(2)	(123)
688	687	1	660	435	1	-	12	-	(26)
31,352	30,739	478	30,544	19,272	478	109	(1)	(4)	(337)
88,422	87,839	375	88,353	47,614	375	72	32	2	(865)
43,357	42,906	209	43,103	37,058	209	136	37	(81)	(1,058)
8,899	8,852	47	8,603	4,839	47	25	9	1	(81)
36,246	35,716	380	35,848	29,215	380	117	(7)	5	(411)
4,232	3,760	460	4,198	3,756	460	304	2	(2)	(89)
8,097	7,578	468	8,044	6,637	468	126	(23)	41	(181)
5,100	4,841	155	4,937	2,956	155	123	(2)	(3)	(132)
51,341	51,308	33	35,954	29,390	33	20	-	(1)	(138)
12,682	12,364	270	12,639	9,017	270	81	(5)	6	(337)
10,968	10,850	112	10,961	8,860	112	28	(10)	(3)	(145)
304,090	300,051	3,048	286,549	201,448	3,048	1,168	30	(41)	(3,923)
112,163	109,701	570	112,163	107,888	570	518	(7)	-	(317)
41,363	39,260	646	41,351	28,423	646	186	(48)	2	(699)
(234)	(234)	-	(234)	(107)	-	-	-	-	-
457,382	448,778	4,264	439,829	337,652	4,264	1,872	(25)	(39)	(4,939)
2,985	2,985	-	1,623	1,618	-	-	4	-	(8)
39,540	39,540	-	451	451	-	-	3	-	(16)
(82)	(82)	-	-	-	-	-	-	-	-
42,443	42,443	-	2,074	2,069	-	-	7	-	(24)
499,825	491,221	4,264	441,903	339,721	4,264	1,872	(18)	(39)	(4,963)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 339,828, 38,727, 1,506, 5,033, 115,047 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיו, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.6 בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2022.
- (ט) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023).

31 במרס 2022

סיכון אשראי כולל^{(א)(ה)} חובות^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים)^(א)

הפסדי אשראי ^(ה) הוצאות (הכנסות) ביגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מ'מזה:				סך הכל ^(ה)	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	סך הכל	
			לא צובר ^(ו)	בעייתו ^(ו)	חובות ^(ב)	סך הכל ^(ג)				
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
					293	381	-	386	388	חקלאות
					-	-	-	734	734	כרייה וחציבה
					4,651	6,085	29	7,871	7,952	תעשייה
					14,789	17,777	659	16,574	17,943	בינוי ונדל"ן
					21	110	-	445	445	אספקת חשמל ומים
					2,201	2,876	151	3,177	3,360	מסחר
					1,805	2,989	1,805	736	3,008	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
					67	335	67	453	520	תחבורה ואחסנה
					14	1,086	14	1,635	1,649	מידע ותקשורת
					1	7,152	1	45,029	45,052	שירותים פיננסיים
					90	2,983	90	3,412	3,844	שירותים עסקיים ואחרים
					8	379	8	409	427	שירותים ציבוריים וקהילתיים
					1,144	2,824	2,824	80,861	85,322	סך הכל מסחרי
					-	76	-	76	76	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
					1	400	1	415	419	אנשים פרטיים - אחר
					(281)	(717)	(19,080)	(25,682)	(27,181)	בניכוי יתרות שסווגו כמחזקות למכירה^(ו)
					864	2,108	16,926	21,248	21,248	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
					-	11,128	-	31,666	31,667	בנקים בחו"ל
					-	702	-	27,960	27,960	ממשלות בחו"ל
					-	(1,250)	-	(2,296)	(2,296)	בניכוי יתרות שסווגו כמחזקות למכירה^(ו)
					-	10,580	-	57,330	57,331	סך הכל בנקים וממשלות בחו"ל
					864	2,108	27,506	34,027	34,027	סך הכל פעילות בחו"ל
					2,736	6,372	367,227	604,221	615,792	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 47,836, 55,837, 1,376, 14,894, 25,501 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ו) למידע נוסף בנוגע לפעילות המחזקה למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.6 בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2022.

(ז) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023).

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
	31 במרס 2023						
	לא						
	מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום
	יתרה מאזנית ^(א)	יתרה מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)
	במיליוני ש"ח						
1	352,162	62,528	33,470	43,680	17,900	18,848	15,570
2	68,659	10,386	6,135	-	-	10,386	6,135
3	420,821	72,914	39,605	43,680	17,900	29,234	21,705
4	2,020	105	25	52	12	53	13

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
	31 במרס 2022						
	לא						
	מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום
	יתרה מאזנית ^(א)	יתרה מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)
	במיליוני ש"ח						
1	335,842	46,728	22,214	31,426	11,523	15,302	10,691
2	71,550	10,619	10,619	-	-	10,619	10,619
3	407,392	57,347	32,833	31,426	11,523	25,921	21,310
4	2,748	161	28	90	13	71	15

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
	31 בדצמבר 2022						
	לא						
	מובטחים ^(א) מובטחים ^(ב)						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום	מזה: סכום
	יתרה מאזנית ^(א)	יתרה מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)
	במיליוני ש"ח						
1	329,961	63,027	34,478	44,634	19,827	18,393	14,651
2	54,567	10,768	10,768	-	-	10,769	10,768
3	384,528	73,795	45,246	44,634	19,827	29,162	25,419
4	1,781	202	32	107	13	95	19

(א) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני.
 (ב) יתרה מאזנית של החלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נגזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
 (ג) יתרה מאזנית של החובות כאמור, לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, שמובטחים באופן חלקי או מלא, ללא קשר לחלק הספציפי שהובטח בחשיפה המקורית.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון^{(א)(ב)} (CR5)

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
31 במרס 2023									
סוגי נכסים / משקל סיכון	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
במיליוני ש"ח									
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	181,557	-	2,293	-	502	-	203	-	184,555
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,676	-	2,381	-	6,896	-	1	-	10,954
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,684	-	19,435	-	5,317	-	-	5	27,441
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,325	-	203	-	-	-	1,528
5 תאגידים	-	-	15,193	-	15,421	-	138,356	1,373	170,343
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	40,815	-	-	40,815
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	16,788	-	-	16,788
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	31,763	32,960	37,209	18,593	2,465	122,990
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	78,426	86,133
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	895	1,842
11 נכסים אחרים	3,019	-	-	-	-	-	-	8,779	12,867
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	5,282	6,351
12 סך הכל	188,936	-	40,627	31,763	61,299	37,209	76,196	229,125	676,256

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
31 במרס 2022									
סוגי נכסים / משקל סיכון	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
במיליוני ש"ח									
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	211,382	-	14,993	-	502	-	-	377	227,274
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,637	-	4,888	-	7,221	-	-	13	13,759
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,349	-	1,702	-	5,101	-	-	440	9,593
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,643	-	2,879	-	-	-	4,522
5 תאגידים	-	1,851	12,916	-	5,908	-	-	139,323	160,412
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	39,131	-	39,131
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	16,503	7	16,510
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	29,648	28,639	27,719	20,225	2,225	108,456
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	72,430	72,430
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	667	1,409
11 נכסים אחרים	2,690	-	-	-	-	-	-	9,434	13,038
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	4,874	5,788
12 סך הכל	218,058	1,851	36,142	29,648	50,250	27,719	75,859	224,916	666,534

(א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק א5 בדוח זה) ואיגוחים.

(ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2022								
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי (CRM	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	220,042	-	3,651	-	490	-	127	-	224,310
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,661	-	1,876	-	6,913	-	-	-	10,450
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,651	-	14,038	-	4,791	-	59	3	21,542
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,080	-	499	-	-	-	1,579
5 תאגידים	-	-	14,151	-	13,824	-	-	1,515	161,104
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	41,161	-	-	41,161
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	17,028	-	-	17,028
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	31,334	32,389	35,672	18,970	2,404	120,769
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	5,821	77,925
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	1,489	2,401
11 נכסים אחרים	2,556	-	-	-	-	-	-	1,059	12,259
12א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	1,059	6,317
12 סך הכל	226,910	-	34,796	31,334	58,906	35,672	77,159	215,864	690,528

מידע נוסף על סיכון אשראי סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה, הגיבוי בביטחונות נדל"ן והתמחור ההולם.

בשל כך, ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון הענף, הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות ובראי התחזיות המאקרו כלכליות.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

לאומי ממשיך לפעול באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. הבנק מקפיד על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים ובהתאם לתחזיות מאקרו כלכליות.

בהתאם לתנאי התחרות בשוק, בשנים האחרונות לוותה הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי בעלייה מסוימת בשיעורי המימון, בעיקר במימון קרקעות ובמימון פרויקטים למגורים באיזורי ביקוש.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות).

החל מיום 31 בדצמבר 2021 מבטח הבנק גם חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן החל מרבעון רביעי 2022, מבטח הבנק גם חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשויך לענפי המשק בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 במרס 2023 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הקבועה בחוק. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

השפעות מאקרו כלכליות

בשנים 2020-2021 וכן במחצית הראשונה של שנת 2022 ענף "הבנייה למגורים" התאפיין בגאות משמעותית בעסקאות לרכישת דירות מגורים וזאת כתוצאה מביקוש קשיח יחסית שנבע מגידול באוכלוסייה, סביבת מאקרו תומכת (התאוששות חזקה ממשבר הקורונה וסביבת הריבית) והקלות רגולטוריות.

עם זאת, במחצית השנייה של שנת 2022 וברבעון הראשון של שנת 2023, חלה היחלשות ממשית בביקוש לרכישת דיוור, זאת ברקע סביבת מאקרו אשר הולכת ונעשית פחות תומכת בביקוש לנדל"ן כתוצאה מעלייה מהירה באינפלציה ובריבית וצפי להאטה בצמיחה. יחד עם זאת, ההערכה היא כי קצב גידול האוכלוסין הגבוה בישראל ימשיך לייצר ביקושים בטווח הבינוני והארוך. בצד ההיצע, מספר הדירות הגמורות המשיך בשנה האחרונה להיות נמוך יחסית לצרכי הדיור השוטפים השנתיים של המשק, בעוד שהתחלות הבנייה והיתרי הבנייה עלו על היקף הדירות הדרוש לפי צרכים שוטפים שנתיים אלה.

היחלשות הביקוש, לצד העלייה שנרשמה עד לאחרונה בהתחלות הבנייה, הביאו לאחרונה לעצירת העלייה במחירי הדירות ואף לירידה במחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה"). בהמשך לכך, להערכתנו, בשנה הקרובה צפויה ירידה בשיעור חד-ספרתי במחירי הדירות. גם החשש מפני השפעה שלילית כתוצאה מאירועים פוליטיים-חוקיקתיים וחברתיים עלולה להכביד על הפעילות בשוק הדיור ועל המחירים בו בתקופה הקרובה.

הבנק בוחן את השלכות עליית הריבית וההיחלשות שנרשמה בחודשים האחרונים בביקושים לדיור, על נזילות חברות הנדל"ן. ההערכה היא כי ברוב החברות לא צפויה השפעה מהותית.

בתחום הנדל"ן למסחר, במהלך שנת 2022 חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, ברקע הגידול בנסיעות ישראלים לחו"ל ולנוכח דעיכת ההשפעה של התפרצות "הביקוש הכבוש" עם הסרת מגבלות הקורונה. במבט קדימה, ההרעה בסביבת המאקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכח הקנייה של הציבור, לצד התגברות חוסר הוודאות הכלכלית והיחלשות הסנטימנט הצרכני), כניסת היצע רחב של שטחי מסחר והמשך התרחבות נתח הסחר המקוון) עשויים להוביל להמשך האטה בצמיחת פעילות המרכזים המסחריים בשנה הקרובה. עיקר האטה עשוי להיות מורגש במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים.

בתחום המשרדים, החל מהמחצית השנייה של 2022, הורגשה האטה בפעילות השוק, לרבות ירידה במחירי השכירות בתל אביב. האטה זו צפויה להימשך בשנה הקרובה, ברקע ההרעה בסביבת המאקרו, בפרט בפעילות ענף שירותי ההייטק. צפי להמשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל אביב), לצד מגמת האטה בפעילות המשק, הם גורמים שעשויים להכביד על המשך העלייה במחירים ובהיקפי התפוסות בשוק בשנה הקרובה וייתכן אף להוביל לירידה בהם. בהקשר זה, גם הדוח שפרסמה חברת דירוג האשראי הבינלאומית S&P במאי 2023 התריע מפני השפעות האטה בענף ההייטק על ענף הנדל"ן והצביע על סיכון לעודף היצע בתחום הנדל"ן למשרדים.

כאמור בתחילת פרק האשראי, בישראל מתרחשים אירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, אשר קיימת אי וודאות לגבי אופן התפתחותם ומידת השפעתם בטווח הבינוני והארוך על הכלכלה הישראלית בכלל ועל ענפי הבינוני והנדל"ן בפרט וכפועל יוצא מכך על לקוחות הבנק.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר		31 במרס		
	2022	2022 ^(א)	2023	2023	
	שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2022		במיליוני ש"ח		
	במיליוני ש"ח	באחוזים			
סיכון אשראי מאזני	9,137	9.1%	100,500	109,637	
ערבויות לרוכשי דירות ^(א)	651	6.7%	9,767	10,418	
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)	63	0.1%	47,127	47,190	
סך הכל סיכון אשראי כולל	9,851	6.3%	157,394	167,245	

(א) במונחי סיכון אשראי.

(ב) בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב, סיכון האשראי המאזני הסתכם לכ-90,442 מיליון ש"ח וסיכון האשראי החוץ מאזני האחר לכ-40,135 מיליון ש"ח.

להלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי שיעור המימון וכושר ספיגה - הבנק

31 במרס 2023			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^{(א)(ב)}			
עד 45%	1,617	11,165	12,782
מעל 45% עד 65%	4,699	12,294	16,993
מעל 65% עד 80%	18,109	12,266	30,375
מעל 80%	12,499 ^(ד)	6,792	19,291
כושר ספיגה^(א)			
כושר ספיגה מעל 25 עד 50	11,103	11,103	11,103
כושר ספיגה מעל 50 עד 75	5,599	5,599	5,599
כושר ספיגה 75 ומעלה	12,275	12,275	12,275
פרוויקטים בתחילת בנייה	6,474	6,474	6,474
אחר ^(א)	41,777		41,777
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			156,669

ראה הערות בעמוד הבא.

31 בדצמבר 2022

סיכון אשראי^(א) כולל

קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^{(ב)(ג)}			
עד 45%	1,378	10,848	12,226
מעל 45% עד 65%	4,523	12,018	16,541
מעל 65% עד 80%	12,755	12,041	24,796
מעל 80%	14,224 ^(ד)	5,598	19,822
כושר ספיגה^(ה)			
כושר ספיגה עד 25	883	883	883
כושר ספיגה מעל 25 עד 50	6,959	6,959	6,959
כושר ספיגה מעל 50 עד 75	4,346	4,346	4,346
כושר ספיגה 75 ומעלה	13,011	13,011	13,011
פרוייקטים בתחילת בנייה	6,278	6,278	6,278
אחר^(ו)			
			42,984
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			147,846

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
- (ב) שיעור המימון - היחס בין יתרת סיכון האשראי הכולל למועד הדיווח לבין השווי של ביטחון הנדל"ן המבטיח את סיכון האשראי למועד הדיווח.
- (ג) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרוייקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
- (ד) מרבית היתרה מתייחסת לאשראי שמגובה גם בביטחון שאינו קרקע ו/או מקור סילוק אחר.
- (ה) החל מהדוחות השנתיים לשנת 2022 מיישם הבנק את העדכון לחוזר בנק ישראל בנושא סיכון אשראי, בהתייחס לחישוב שיעורי המימון של קרקעות. לפרטים נוספים ראה סעיף שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון.
- (ו) אשראי אחר מתייחס לכל אשראי שאינו עונה להגדרות לעיל וכולל, בין היתר, אשראי שניתן כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן, נדל"ן בתהליכי בנייה שאינם למגורים ונדל"ן שאינו מיועד למכירה במהלך הבנייה.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר	31 במרס
2022	2023
סיכון אשראי ^(א) כולל	
במיליוני ש"ח	
69,002	74,891
20,803	21,991
6,542	7,083
23,200	23,848
סך הכל סיכון אשראי כולל בביטחון נדל"ן בישראל	
119,547	127,813

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח איכות האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן

	31 במרס	
	31 בדצמבר 2022	2023
	במיליוני ש"ח	
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי		
סיכון אשראי שאינו בעייתי	155,309	164,744
6.1		
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי		
שאינו בעייתי	407	368
(9.6)		
בעייתי צובר	1,363	1,792
31.5		
לא צובר	315	341
8.3		
סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	2,085	2,501
20.0		
סך הכל	157,394	167,245
6.3		

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

מגמת עליית הריבית בשנה האחרונה והאינפלציה הגבוהה, בשילוב עם מחירי הדיור הגבוהים, הובילו בחודשים האחרונים לירידה בפעילות בשוק הדיור בישראל. הראשונים למתן את פעילותם בשוק היו המשקיעים ואחר כך שאר משקי הבית בדגש על זוגות צעירים שממתינים לתכניות ממשלתיות חדשות. בהתאם לכך, ברבעון הראשון של שנת 2023 חל קיטון בהעמדות אשראי חדש לדיור בישראל ("ביצועים") לעומת הרבעון המקביל אשתקד.

שוק המשכנתאות מאופיין בתחרות רבה שעלתה מדרגה בתקופה זו לאור "התכווצות" השוק.

למרות התמורות בשוק ועליית הריבית, נכון למועד פרסום הדוח רמת הסיכון בתיק נותרה נמוכה. הבנק ממשיך להקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת המתחשבת ביכולת ההחזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף לרבות ניתוח מגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון ובכלל זה ניתוח השפעת עליית הריבית והאינפלציה הצפויה.

על מנת להקל על הלקוחות, לאור עליית הריבית בהחזרים החודשיים נעשתה פניה יזומה ללקוחות בפרסום פומבי ובפניה ממוקדת ללקוחות שהשינוי בריבית השפיע על גובה ההחזר שלהם בהצעה לבחינת הקפאה/מיחזור. כפועל יוצא, ניכרת עלייה בכמות ההקפאות. עם זאת, באופן אבסולוטי הכמות אינה גדולה (כ-1.1 מליארד ש"ח לסוף מרס 2023).

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

שיעור השינוי	יתרת תיק האשראי	
	במיליוני ש"ח	ב-%
15.1	103,109	31 בדצמבר 2021
15.7	119,272	31 בדצמבר 2022
1.8	121,418	31 במרס 2023

כאמור, בשנת 2021 חל גידול בהיקף האשראי לדיור בין היתר על רקע ההתעוררות בשוק הנדל"ן כתוצאה מהבשלת פרויקטים של מחיר למשתכן וחזרה חלקית של משקיעים. הגידול נמשך בשנת 2022 אם כי החל מרבעון רביעי לשנת 2022 ניכרת התמתנות בהיקפי הגידול באשראי לדיור.

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין החזר החודשי).

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2021		2022		2023		
ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	שיעור מימון
באחוזים ^(*)						
21.6	23.2	22.7	22.4	21.9	20.9	מעל 60 ועד 70 כולל
23.1	25.4	25.8	25.6	24.4	25.0	מעל 70 ועד 75 כולל
0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	0.2	מעל 75

(*) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת החזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משקי הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לוויים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

לאור המגמות במשק הישראלי ברמת הצריכה הפרטית, חזרה לדפוסי צריכה טרום משבר הקורונה ועל רקע השינויים המאקרו כלכליים המשפיעים על משקי הבית, בדגש על עליית הריבית והאינפלציה, הבנק מנטר באופן שוטף את תיק האשראי ואת השפעות התפתחויות אלה על פרופיל הסיכון בתיק.

ככל שהשפעות המאקרו כלכליות יתמשכו לאורך זמן, קיים חשש להשפעה שלילית על יכולת החזר של הלוויים, בעיקר לוויים ממונפים ולוויים בריבית משתנה החשופים יותר להשפעת עליית הריבית.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות ראה סעיף השפעות מאקרו כלכליות בתחילת פרק זה.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

קבוצות לווים

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 31 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 31 במרס 2023, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2014 שעודכנה בשנת 2019 בנושא פיקוח על חשיפות גדולות. ביום 17 בנובמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 31 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". בהתאם לטיטה זו, תיקבענה הגדרות חדשות ללווה/קבוצת לווים, וכמו כן יבוצעו התאמות למדידת החשיפה. בהתאם לדרישת הפיקוח, הבנק ערך סקר כמותי אשר דווח לפיקוח על הבנקים ונמצא בתהליך בחינת ההשלכות של אימוץ ההוראה על החשיפות לצד נגדי או קבוצת צדדים נגדיים קשורים.

למידע נוסף אודות קבוצות לווים ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למידע בנושא חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי בעסקת נגזרים הינו מדד לסכום ההפסד שהבנק עלול לשאת בו אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאי העסקה. סיכון זה למועד מסוים מוגדר כסך השווי הנוכחי של העסקה לאותו מועד בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי. פוטנציאל זה מוערך על פי רמת התנודתיות הצפויה בנכס הבסיס של העסקה ועל פי משך התקופה שנותרה עד למועד השלמת הביטחונות כפי שסוכם עם הצד הנגדי, וכל זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה.

במהלך 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזרים לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי. להרחבה בנושא יישום ההוראה החדשה, ראה פרק שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון בדוח זה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

	א	ב	ד	ה	ו
	31 במרס 2023				
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח				
1	10,195	15,600	1.4	36,076	13,823
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים) ^(א)				
3	-	-	-	11,536	23
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	10,195	15,600	-	47,612	13,846
	סך הכל				

	א	ב	ה	ו
	31 במרס 2022			
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM
	במיליוני ש"ח			
1	10,153	15,514	-	13,537
	שיטת החשיפה הנוכחית ^(א)			
3	-	-	-	11,654
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך) ^(א)			
6	10,153	15,514	-	25,191
	סך הכל ^(א)			

	א	ב	ה	ו
	31 בדצמבר 2022			
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM
	במיליוני ש"ח			
1	9,115	15,789	1.4	34,862
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)			
3	-	-	-	12,396
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)			
6	9,115	15,789	-	47,258
	סך הכל			

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון).

(ב) מספרי השוואה הוצגו מחדש.

הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

ב		א		ב		א	
31 בדצמבר				31 במרס			
2022		2022		2023			
EAD לאחר		EAD לאחר		EAD לאחר			
RWA	CRM	RWA	CRM	RWA	CRM		
במיליוני ש"ח							
3,323	34,851	1,499	11,215	3,753	36,063	סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית ^(א)	

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון). מספרי השוואה לא הוצגו מחדש.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון^(א) (CCR3)

	א	ג	ד	ו	ז	ט
	31 במרס 2023 ^(א)					
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
	במיליוני ש"ח					
ריבנויות	3,282	54	-	-	-	3,336
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	74	-	-	74
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	10,104	200	86	-	10,390
חברות ניירות ערך	-	12,865	7,327	-	-	20,192
תאגידים	-	-	67	5,184	-	5,251
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	114	1	115
סך הכל	3,282	23,023	7,668	5,384	1	39,358

	א	ג	ד	ו	ז	ט
	31 בדצמבר 2022 ^(א)					
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
	במיליוני ש"ח					
ריבנויות	3,034	44	-	-	-	3,078
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	92	-	-	92
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	11,723	182	40	-	11,945
חברות ניירות ערך	-	12,286	6,144	-	-	18,430
תאגידים	-	-	37	4,214	-	4,251
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	100	-	100
סך הכל	3,034	24,053	6,455	4,354	-	37,896

	א	ג	ד	ו	ז	ט
	31 במרס 2022 ^(א)					
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
	במיליוני ש"ח					
ריבנויות	3,119	-	-	-	-	3,119
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	60	-	-	60
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	4,818	171	107	-	5,096
חברות ניירות ערך	-	4,595	1,025	-	-	5,620
תאגידים	-	1,544	1,452	817	-	3,813
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	107	-	107
סך הכל	3,119	10,957	2,708	1,031	-	17,815

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון). מספרי השוואה לא הוצגו מחדש.

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)^(א) (CCR5)

א	ב	ג	ד	ה	ו
31 במרס 2023 ^(א)					
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	לא מנותק	
במיליוני ש"ח					
מזומן - מטבע מקומי	707	-	1,633	560	1,231
מזומן - מטבעות אחרים	14,956	-	8,451	4,179	2,051
חוב ריבוני מקומי	21,064	1,062	-	1,293	588
חוב ריבוני אחר	69	2,222	5,770	293	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	4,941	2,497
אגרות חוב קונצרניות	192	-	2,050	260	1,836
מניות	273	-	-	10	3,781
סך הכל	37,069	3,156	15,854	11,536	11,984

א	ב	ג	ד	ה	ו
31 בדצמבר 2022 ^(א)					
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	לא מנותק	
במיליוני ש"ח					
מזומן - מטבע מקומי	515	-	1,730	331	553
מזומן - מטבעות אחרים	18,371	-	9,462	3,621	2,482
חוב ריבוני מקומי	25,626	953	-	580	347
חוב ריבוני אחר	69	2,245	5,429	111	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	7,392	1,592
אגרות חוב קונצרניות	530	-	1,220	341	2,245
מניות	-	-	-	21	5,854
סך הכל	44,581	2,557	16,621	12,397	13,073

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון). מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש.

א						ב						ג						ד						ה						ו					
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים												ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)																							
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל						שווי הוגן של ביטחון שהופקד						שווי הוגן של ביטחון שהתקבל						שווי הוגן של ביטחון שהופקד																	
לא מנותק						מנותק						לא מנותק						מנותק																	
במיליוני ש"ח																																			
מזומן - מטבע מקומי												1,410	449	117	-	229	-																		
מזומן - מטבעות אחרים												1,472	1,606	12,501	-	17,241	-																		
חוב ריבוני מקומי												471	1,480	-	1,126	1,927	-																		
חוב ריבוני אחר												-	198	5,018	271	118	-																		
חוב של סוכנות ממשלתית												-	2,095	-	-	-	-																		
אגרות חוב קונצרניות												1,660	72	-	-	-	-																		
מניות												1,054	69	-	-	-	-																		
סך הכל												6,067	5,969	17,636	1,397	19,516	-																		

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון). מספרי השוואה לא הוצגו מחדש.

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכונים שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה". לתיאור המבנה הארגוני והאחריות לניהול הסיכון ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

החל מסוף 2021 חלה עליית מדרגה בכל הקשור לעלויות המחירים במדינות המפותחות בדגש על ארה"ב ואירופה. עליות המחירים הללו הן תוצאה של השלכות משבר הקורונה בקשר עם שרשראות האספקה והזרמות הכספים המשמעותיות של הבנקים המרכזיים השונים, של השפעות המלחמה באוקראינה בין היתר על מחירי האנרגיה, ושל השפעות אחרות הקשורות לצד הביקוש על רקע עליות שכר בשוק העבודה.

העלייה בשיעור האינפלציה ובתחזיות האינפלציה הובילו את הבנקים המרכזיים למהלכים חדים של העלאות ריבית במטרה להביא להאטה בקצב עליית המחירים, אף במחיר של האטה משמעותית בפעילות הכלכלית. במהלך חודש מרס 2023 שלושה בנקים בארה"ב, הממוקדים בתעשיות ההייטק והקריפטו, קרסו והכריזו על פשיטת רגל עקב ספיגת הפסדים משמעותיים, בעקבות הירידות החדות בשווקים ועלויות הריבית, ומשיכת פיקדונות מהירה מצד הלקוחות. במקביל, גם באירופה, בנק קרדיט סוויס המשיך לדווח על הפסדים לצד יציאה של פיקדונות בנוסף לגילויים חדשים של אי סדרים בדוחות הכספיים. אירועים אלו הביאו לירידות חדות במניות הבנקים בעולם וחשש מפשיטות רגל נוספות.

לצד הארועים המשמעותיים שחלו במערכת הבנקאית בעולם ברבעון הראשון של 2023, המשיכו עליות הריבית של הבנקים המרכזיים בישראל ובעולם ובנוסף, נרשמה התרחבות במרווחי האשראי הסחירים.

הבנק מבצע ניטור הדוק ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

סיכון הריבית

בתאריך 12 במרס 2023 פורסמה טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי. הבנק לומד את ההוראה ונערך ליישומה. ההוראה צפויה להיכנס לתוקף בחודש יוני 2024.

תמצית החשיפות של השווי הכלכלי* לשינויים של 1% בריבית ברמת הקבוצה

השינוי הפוטנציאלי בשווי ההוגן כתוצאה מתרחיש									
תרחיש	31 במרס 2023			31 במרס 2022			31 בדצמבר 2022		
	עלייה של 1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%	עלייה של 1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%	עלייה של 1%	ירידה של 1%	עלייה של 0.1%
במט"ז									
תיק בנקאי	(1,411)	1,120	(98)	(969)	339	(78)	(1,335)	1,050	(87)
תיק למסחר	(5)	9	(1)	(90)	101	(9)	(80)	84	(8)
במט"ח									
תיק בנקאי	(409)	389	(38)	(483)	440	(44)	(476)	400	(42)
תיק למסחר	5	(6)	1	54	(53)	6	(0)	(0)	(1)

* הפער בין חשיפות השווי ההוגן לשינויים בריבית המובא בדוח דירקטוריון לבין חשיפות השווי הכלכלי נובע מהתייחסות שונה להתחייבויות הפנסיוניות, נטו.

למידע נוסף בנוגע ל-LIBOR ראה פרק סיכונים שוק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2023.
למידע נוסף אודות סיכון שוק ראה חלק 6 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.
למידע על סיכון ריבית ראה פרק סיכונים שוק בדוח הדירקטוריון וההנהלה וחלק 6 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.
למידע על סיכון מניות ראה חלק 6 בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון שער חליפין

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2023 ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

בטבלה להלן מוצגים נכסי הסיכון בגין החשיפה לסיכונים השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכונים שוק.

	א	א	א
	31 בדצמבר	31 במרס	2023
	2022	2022	2023
			נכסי סיכון RWA
			במיליוני ש"ח
			מוצרים ישירים
1	5,656	5,400	5,383
			סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	32	42	46
			סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	719	481	141
			סיכון שער חליפין
			אופציות
7	91	188	144
			גישת התרחישים
8	112	67	64
			איגוח
9	6,610	6,178	5,778
			סך הכל

חלק 7 - סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות ובהם: גודל וסוג לקוח ומפקיד בודד. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" וגם לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא: "מימון יציב נטו", המאמצות את המלצות ועדת באזל 3, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים.

במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות: הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" ומקדמי הביטחון בגנים (המונה), וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכונה). תזרים זה כולל, בין היתר: משיכה של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים שנקבעו בהוראה, ניצול של מסגרות אשראי שהועמדו על ידי הבנק ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד בהתאם למקדמי תזרים נכנס שנקבעו בהוראה.

בהתאם לכך, שינויים בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינויים בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף האשראי וכן שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות, מולם יש לשמור נזילות, יכולים להביא לשינוי יחס כיסוי הנזילות של הבנק.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס כיסוי נזילות של 100% לפחות.

יחס כיסוי הנזילות נמצא בשימוש שוטף על בסיס יומי כדי לסייע בניטור ובקרה אחר סיכון הנזילות. הדיווח על יחס כיסוי הנזילות להנהלה הבכירה מבוצע לפחות אחת לחודש ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון. בהתאם לדרישת ההוראה, במצבי קיצון תוגבר התדירות לדיווח שבועי ואף יומי. במקרים מיוחדים יימסר דיווח מיידי להנהלה הבכירה ולדירקטוריון.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", דורשת מהתאגידים הבנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ופעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר-קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכויים ששיבושים במקורות המימון הקבועים של התאגיד הבנקאי ישחקו את מצב הנזילות שלו באופן שיגביר את הסיכון שלו לכשל ויוביל לתרחיש מערכתי רחב יותר.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס מימון יציב נטו של 100% לפחות. יש לדווח על יחס המימון היציב נטו להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

החל מיום 1 בינואר 2023 יישם הבנק לראשונה עדכוני הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221 ו-222 ביחס לטיפול בעסקאות החלף מטבע שאינן עסקאות הפרשים בכלל המטבעות (בהתאם לעדכון, תזרים המזומנים מוצג החל מהרבעון הראשון לשנת 2023 על בסיס ברוטו) וקו אשראי מתחדש.

ביחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2023 בהשוואה ליחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022 חלה ירידה אשר נבעה בעיקרה כתוצאה מיישום לראשונה של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא קו אשראי מתחדש. השפעה זו קוזזה בחלקה כתוצאה מהשלכות הפעילות העסקית במהלך הרבעון.

בראשית חודש מאי 2023, כחלק מהשלמת יישום עדכוני הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221 ו-222, התקבל אישור מבנק ישראל להכיר בפיקדונות תפעוליים לצרכי יחסי הנזילות. אישור זה של בנק ישראל ניכנס לתוקף מיום קבלתו. ליישום המודל השפעה חיובית על יחסי הנזילות של הבנק.

בנוסף למדידת יחס כיסוי הנזילות הרגולטורי, מנוהל בבנק מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות תחת מגוון תרחישים המתייחסים למצבי שוק שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית וללאומי באופן ספציפי. התרחישים בוחנים כי האמצעים הנזילים העומדים לרשות הבנק בכלל המטבעות ובמט"ח בנפרד, מספקים בכדי לענות על כל צורכי הנזילות בתרחישי קיצון של נזילות הנמשכים עד חודש ימים. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של הגורמים המקצועיים. בנוסף, המודל מעריך את הציבות של פיקדונות הציבור בהתאם למאפייני הלקוחות ולהערכות הגורמים העסקיים.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח, אשר תאפשר לו לעמוד בצורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים, בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לבנק קיימת תכנית מגירה לזיהוי מוקדם וטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת סימני אזהרה אשר יכולים להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק.

ברבעון ראשון 2023 יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LO1)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום						
31 בדצמבר 2022		31 במרס 2022		31 במרס 2023		
סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	
במיליוני ש"ח						
190,351		196,167		173,385		1 סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים						
15,891	221,309	17,168	212,450	15,450	226,228	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
3,004	60,080	3,205	63,722	2,922	58,438	3 מזה: פיקדונות יציבים
10,856	93,519	12,779	109,260	10,109	87,159	4 פיקדונות פחות יציבים
2,031	67,710	1,184	39,468	2,419	80,631	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום
175,069	244,097	176,656	263,592	157,301	224,975	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
175,067	244,095	176,575	263,511	156,691	224,365	7 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
2	2	81	81	610	610	8 חובות לא מובטחים
12,167	78,978	13,316	79,037	130,460	197,870	10 דרישות נזילות נוספות
5,025	5,025	6,508	6,508	122,104	122,104	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
7,142	73,953	6,808	72,529	8,356	75,766	13 קווים אשראי ונזילות
1,805	1,805	501	501	938	938	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,890	65,803	1,635	54,425	2,057	69,206	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
206,822	-	209,276	-	306,206	-	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים						
-	1,420	-	1,645	-	1,124	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
57,873	86,831	44,136	65,997	50,674	68,475	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
3,735	14,994	2,180	9,465	119,823	126,479	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
61,608	103,245	46,316	77,107	170,497	196,078	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
190,351		196,167		173,385		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
145,214		162,960		135,709		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
131%		120%		128%		23 יחס כיסוי הנזילות (%)

- (א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס יוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
- (ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 76 תצפיות יומיות במהלך הרבעון הראשון 2023 (75 תצפיות במהלך הרבעון הראשון 2022 ו-73 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי 2022).

יחס מימון יציב נטו

יחס מימון יציב נטו (NSFR) הוראה 222 - יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה, הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה היא לעמוד ביחס של 100%.

יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)

ליום 31 במרס 2023				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
77,232	12,772	-	-	64,460
64,460	-	-	-	64,460
12,772	12,772	-	-	-
212,169	9,493	19,808	201,202	-
73,804	2,238	4,034	71,299	-
138,365	7,255	15,774	129,903	-
98,502	10,917	24,721	276,626	-
-	-	-	-	-
98,502	10,917	24,721	276,626	-
-	541	-	682	-
11,208	10,504	1,408	11,109	-
-	-	-	4,286	-
11,208	10,504	1,408	11,109	-
399,111	-	-	-	-
-	-	-	-	-
3,743	-	-	-	-
-	-	-	-	-
301,336	285,448	31,520	117,975	26
123	-	-	1,231	-
12,684	8,174	11	30,030	-
177,497	145,985	26,233	79,820	-
-	-	-	-	-
100,290	122,630	426	276	-
22,575	30,430	1,184	62	-
10,742	8,659	4,850	6,618	26
-	541	-	682	-
23,985	-	-	-	-
-	-	-	-	-
5,551	-	-	6,531	-
89	-	-	4,375	-
508	-	-	508	-
17,837	7,284	233	1,648	8,671
8,025	-	-	176,945	-
337,089	-	-	-	-
118%	יחס המימון היציב הנדרש (RSF)			
	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים)			

ברבעון הראשון לשנת 2023 יחס ה-NSFR במטבע חוץ ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית. הקיטון ביחס ה-NSFR ליום ה-31 במרס 2023 ביחס ליום ה-31 בדצמבר 2022 נובע, הן מהשפעת יישום הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא קו אשראי מתחדש והן מהשפעת הפעילות העסקית במהלך הרבעון שהתבטאה בהעמדת אשראי גבוהה מגיוס פיקדונות הציבור.

הבנק קבע מגבלות פנימיות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות.

יחס המימון היציב נטו בלאומי נשען על מקורות יציבים ונכסים איכותיים. ההון הפיקוחי המוכר לפי הוראה 222 עומד על 64.4 מיליארד ש"ח ובתוספת של 12.8 מיליארד ש"ח מכשירי הון, מהווים יחד כ-77.2 מיליארד ש"ח. סכום זה מקבל יחס מימון יציב של 100%.

פיקדונות קמעונאיים יציבים ולא יציבים המקבלים יחס מימון יציב של 90% ומעלה, עומדים על סכום של 230.5 מיליארד ש"ח, כאשר סך הכל אשראי לציבור במאזן עומד על כ-403.8 מיליארד, כלומר כ-57% מהאשראי במאזן מממונים מפיקדונות לא סיטונאיים.

בנוסף סך נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 לפי הוראה 222 עומד על כ-173.5 מיליארד ש"ח, המהווים כ-25% מהנכסים במאזן מקבלים יחס מימון יציב נדרש של 5% או פחות.

למידע נוסף אודות סיכון הנזילות והמימון ומדיניות ניהול סיכון הנזילות ראה חלק 7 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

31 במרס 2022

ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
66,879	12,947	-	-	53,932
53,932	-	-	-	53,932
12,947	12,947	-	-	-
196,790	5,128	7,277	201,423	-
74,168	1,345	2,800	73,856	-
122,622	3,783	4,477	127,567	-
111,820	22,333	10,822	301,131	-
-	-	-	-	-
111,820	22,333	10,822	301,131	-
-	367	-	638	-
11,658	10,199	2,917	9,994	-
-	-	-	2,817	-
11,658	22,333	10,822	301,131	-
387,147	-	-	-	-
סך מימון יציב זמין				
-	-	-	-	-
4,062	-	-	-	-
-	-	-	-	-
274,803	249,944	25,597	117,862	87
151	-	-	1,507	-
6,689	3,584	420	19,301	-
159,669	116,952	23,189	96,332	-
-	-	-	-	-
87,704	108,343	355	310	-
20,414	29,463	106	76	-
20,590	21,065	1,633	412	87
-	367	-	638	-
20,049	-	-	-	-
-	-	-	-	-
3,656	4,301	-	-	-
-	1,825	-	-	-
546	546	-	-	-
15,847	7,863	732	1,757	5,495
6,884	151,571	-	-	-
305,798	-	-	-	-
127%	-	-	-	-

31 בדצמבר 2022				
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון	משישה חודשים עד שנה או יותר		עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
ערך משוקלל	במיליוני ש"ח			
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
74,702	12,884	-	-	61,818
הון:				
61,818	-	-	-	61,818
הון פיקוחי				
12,884	12,884	-	-	-
מכשירי הון אחרים				
208,116	9,472	14,938	201,646	-
פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:				
72,703	2,060	3,037	71,324	-
פקדונות יציבים				
135,413	7,412	11,901	130,322	-
פקדונות פחות יציבים				
105,254	12,603	21,966	300,223	-
מימון סיטונאי:				
-	-	-	-	-
פקדונות לצרכים תפעוליים				
105,254	12,603	21,966	300,223	-
מימון סיטונאי אחר				
-	497	-	654	-
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית				
13,516	10,707	5,618	7,006	-
התחייבויות אחרות:				
-	-	-	1,437	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
13,516	10,707	5,618	7,006	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
401,588	-	-	-	-
סך מימון יציב זמין				
-	-	-	-	-
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
3,220	-	-	-	-
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)				
-	-	-	-	-
פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות				
278,746	244,591	29,219	139,176	42
הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:				
55	-	-	553	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1				
8,977	4,234	1293	27,304	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות				
158,754	112,266	19,969	106,688	-
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונותיות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:				
-	-	-	-	-
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
99,171	120,596	435	231	-
הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:				
22,859	31,118	96	58	-
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
11,789	7,495	7,522	4,400	42
ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה				
-	497	-	654	-
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
23,284	-	-	-	-
נכסים אחרים:				
-	-	-	-	-
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב				
-	-	-	-	-
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)				
4,011	4,719	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
-	2,084	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו				
389	389	-	-	-
כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
18,237	6,547	212	1,694	9,784
פריטים חוץ מאזניים				
7,704	170,110	-	-	-
סך המימון היציב הנדרש (RSF)				
312,954	-	-	-	-
יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים)				
128%	-	-	-	-

חלק 8 - סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והמשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

במהלך הרבעון הראשון של 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה המשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראת מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים. נציין כי בנק ישראל פרסם טיוטת עדכון להוראה זו המאמצת את הוראת באזל.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים במהלך הרבעון הראשון של 2023 ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2023.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו ממשיכה. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פישיוג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך הרבעון הראשון של 2023 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת משל תאגידי הדוק.

הונאות

הרחבת השימוש בדיגיטל עלולה להביא לעלייה בחשיפה לסיכונים הונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוחות ושימוש לרעה במידע. לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית משפיעים באופן רחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים ולשמר את כח האדם, תוך רתימה ויצירת מחבורות בקרב העובדים. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון.

ביום 16 באפריל 2023 חתם הבנק עם ארגון העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד לשנים 2023-2026.

למידע נוסף ראה ביאור 8.א. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023.

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק סיכון תפעולי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

חלק 9 - סיכון אקלים וסביבה

סיכוני סביבה ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כמו למשל: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים.

נהוג לחלק את סיכוני סביבה ואקלים לשלושה סוגים:

- סיכונים פיזיים.
- סיכוני מעבר (transition risk).
- סיכון אחריות (liability risk).

הבנק חשוף לסיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף.

לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, וכן לסיכון תפעולי, סיכון ציוד, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין (כגון במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע).

לאומי מכיר באחריות הכלכלית, החברתית והסביבתית המוטלת עליו בליווי ובתמיכה בלקוחותינו בתהליך המעבר באמצעות, מתן אשראי וביצוע השקעות תומכות. התמקדות בניהול והערכת החשיפה לסיכון הקשור לאקלים לצד זיהוי ההזדמנויות הוא חלק בלתי נפרד מהתהליך.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

ביום ה-1 במאי 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת נב"ת בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים" ההוראה קובעת 12 "עקרונות על" לניהול אפקטיבי ולפיקוח על סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים, על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול כדי לנהל בצורה מיטבית את חשיפתם לסיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים. ההוראה מתבססת על מסמך שפרסמה ועדת באזל בחודש יוני 2022. תחולת ההוראה 24 חודש ממועד פרסומה. הבנק לומד את ההוראה ונערך ליישומה.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח הדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2022 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

חלק 10 - מידע נוסף על סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

לעניין סיכון הרגולציה - ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון ציות

לעניין סיכון ציות - ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון משפטי

לעניין סיכון משפטי - ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון של בעלי עניין שונים בבנק לאומי (לקוחות, בעלי מניות, מחזיקי אג"ח וכו'), זאת כתוצאה מהתנהגות, פעולה, או הימנעות מפעולה של הקבוצה, נושאי משרה בקבוצה, העובדים או מעורבים אחרים. סיכון מוניטין מתייחס לתפיסותיהם של בעלי המניות, בעלי העניין, הציבור, מעצבי דעת הקהל והתקשורת, בין אם מתבססות על עובדות ובין אם אחרת. סיכון המוניטין הינו דינאמי ומשתנה בין נושאים שונים ואוכלוסיות שונות.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות (גוגל, אמזון, פייסבוק, אפל), חברות פינטק (לדוגמה: רבולוט), חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים הנהנים לעתים מארביטרז' רגולטורי מול הרגולציה שחלה על בנקים וכן ממערכות מחשב גמישות.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבה התחרותית, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי. הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק בסיוע חטיבת האסטרטגיה, דיגיטל ודאטה.

סיכון מאקרו כלכלי

לעניין סיכון מאקרו כלכלי - ראה חלק 1 לעיל - הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר.

למידע נוסף בנושא סיכון מודלים, סיכון מוניטין וסיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct), ראה פרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

מקרא

KM	Key Metrics
OV	Overview
CC	Capital Composition
LR	Leverage Ratio
CR	Credit Risk
CCR	Counterparty Credit Risk
MR	Market Risk
LIQ	Liquidity